

I. WSTĘP

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy dla Gminy Pyrzyce na lata 2014 – 2017 opracowano w celu efektywnego i zintegrowanego działania przeciw przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym. Działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie są podejmowane w szczególności w ramach pracy Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego. W Programie zostały zawarte podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie, regulacji prawnych, realizatorów, adresatów programu, zakładanych efektów.

Cele i zadania Programu, a także źródła jego finansowania zostały sformułowane na poziomie ogólnym, umożliwiającym ich rozwinięcie i uszczegółowienie, adekwatnie do aktualnych potrzeb lokalnych. Niniejszy Program stanowi plan działań instytucji i organizacji zobowiązanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, a tym samym przyczyni się do usprawnienia lokalnego systemu przeciwdziałania i ograniczania ww. zjawiska oraz poprawy funkcjonowania pyrzyckich rodzin.

Aktem prawnym regulującym działania wszystkich podmiotów wobec przemocy w rodzinie jest również rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskiej Karty”, które obowiązuje od dnia 18 października 2011r. Procedura NK została opracowana w ten sposób, aby połączyć kompetencje wszystkich instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i tworzyć warunki do podejmowania współpracy już od momentu interwencji. W rozporządzeniu określono krąg podmiotów uprawnionych do wszczęcia procedury NK, obowiązki w tym zakresie przewodniczącego Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego, zadania pracowników socjalnych, działania przedstawicieli: Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ochrony zdrowia oraz oświaty, a także funkcjonariuszy Policji.

Skuteczność programu zależy od wielu czynników, w tym m. in. dobrego rozeznania środowiska przez służby odpowiednio przygotowane, zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych patologiami, kompleksowej współpracy lokalnych służb i instytucji w ramach pracy w Zespole Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a przede wszystkim motywacji dokonania zmian i wyjścia kryzysu przez rodziny dotknięte problemem przemocy.

II. PODSTAWA OPRACOWANIA PROGRAMU

Podstawa prawna opracowania i realizacji programu:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks Karny (Dz. U. z 1997r. Nr 88 poz. 553 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks Postępowania Karnego (Dz. U. z 1997r. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013r. poz. 182 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013r. poz. 135 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012r. poz. 1356 z późn. zm.),

- Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012r. poz. 788 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011r. Nr 209, poz.1245 z późn. zm.).

III. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE

Jeszcze do niedawna uważano, że przemoc domowa występuje rzadko i wyłącznie w rodzinach patologicznych, a agresję między członkami rodziny traktowano jako jedną z wielu normalnych form zachowania w codziennym życiu. Przemoc stosowana przez osobę dorosłą wobec bliskich (w tym dzieci) postrzegana była jako akceptowany sposób sprawowania nad nimi władzy i kontroli. Na gruncie prawa i polityki społecznej podejmowano próby wyróżnienia przemocy społecznie akceptowanej (dopuszczalnej) i nadużywania przemocy w rodzinie, czy „niewłaściwej” przemocy w rodzinie, co znacznie utrudniało wszelkie próby zajęcia się tym problemem.

W Polsce dostrzeżono zjawisko przemocy w rodzinie i zaczęto traktować je jako problem społeczny w latach 90-tych.

Przemoc według ustawowej definicji zawartej w art. 2, pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to: **„jednorazowe albo powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”**.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- Jest intencjonalna – zamierzone działanie człowieka mające na celu kontrolowanie i podporządkowanie osoby dotkniętej przemocą;
- Siły są nierównomierne – jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Osoba doznająca przemocy jest słabsza, a osoba stosująca przemoc silniejsza;
- Narusza prawa i dobra osobiste – osoba stosująca przemoc wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa osoby doznającej przemocy (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.);
- Powoduje cierpienie i ból – osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie osoby doznającej przemocy na poważne szkody. Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że osoba poszkodowana ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Przemoc w rodzinie przybiera następujące formy:

- Przemoc fizyczna.
- Przemoc psychiczna.
- Przemoc seksualna.
- Zaniedbanie.
- Przemoc materialna/ekonomiczna.

Bardzo rzadko sprawca przemocy stosuje wobec swojej ofiary jedną formę przemocy. Zwykle wykorzystuje różne postacie, na przemian łącząc je tak, aby uzyskać pełną kontrolę nad osobą doznającą przemocy. Zachowanie osoby stosującej przemoc może wywołać u osoby poszkodowanej trwale negatywne skutki i w efekcie doprowadzić do zniszczenia u niej pozytywnego obrazu samej siebie.

Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko osoby doznające przemocy, ale również bezsilni świadkowie obserwujące akty przemocy tj. najczęściej dzieci. Tego typu doświadczenia uczą agresywnego stylu zachowania, zwiększają pobudzenie w sytuacjach z elementami agresji, zaburzają poglądy na rozwiązywanie konfliktów i zmniejszają wrażliwość na agresywne zachowania.

Przemoc domowa jest zjawiskiem złożonym, wieloaspektowym, rozpatrywanym w czterech perspektywach: prawnej, psychologicznej, moralnej i społecznej.

Z punktu widzenia prawa – przemoc uważana jest za przestępstwo, co zobowiązuje służby policyjne i wymiar sprawiedliwości do interweniowania i podejmowania działań na rzecz ochrony o osób doznających przemocy, ścigania i karania sprawców.

Aspekt psychologiczny zwraca uwagę na mechanizmy przemocy w rodzinie, na relacje między osobą doznającą przemocy, a sprawcą, na odczuwanie przez osoby doznające przemocy skutków przemocy, a także na możliwości wyjścia z przemocy.

Spojrzenie od strony moralnej odwołuje się do wartości, takich jak: poszanowanie życia ludzkiego, zdrowia i godności osobistej.

Z punktu widzenia społecznego, zwracana jest uwaga na funkcjonujące mity i stereotypy usprawiedliwiające zachowania sprawcy przemocy.

W bezpośrednim kontakcie z osobami doznającymi przemocy, jak i stosującymi przemoc w rodzinie ważne jest rozumienia przemocy w każdej płaszczyźnie. Dlatego też osoby podejmujące pracę z ww. osobami powinny robić to zgodnie ze swoim przygotowaniem zawodowym i możliwościami instytucji, jaką reprezentują oraz mieć świadomość swoich kompetencji.

Najczęściej podejmowane oddziaływania zewnętrzne to:

- interwencja,
- schronienie,
- informacja,
- edukacja,
- poradnictwo specjalistyczne,
- wsparcie emocjonalne,
- psychoterapia,
- pomoc socjalna dająca sytuacyjne oparcie dla dalszych działań.

Sytuacja zjawiska przemocy w skali kraju, województwa i na terenie Gminy Pырzyce w 2012r.

Działalność Zespołów Interdyscyplinarnych/Grup Roboczych	Ogółem w skali kraju	Średnia w przeliczeniu na 1 województwo	Województwo zachodniopomorskie	Na terenie Gminy Pырzyce
Liczba sporządzonych OGÓLEM Niebieskich kart A	63 820	3 988	2 347	14
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart C przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie/Grupę Roboczą	44 220	2 763	1 782	14
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart D przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie/Grupę Roboczą	32 230	2 014	1 650	10
Liczba zakończonych przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą procedur Niebieskie karty, na skutek zakończenia przemocy w rodzinie lub zrealizowania indywidualnego planu pomocy.	25 745	1 609	1 541	12
Liczba przekazanych przez zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą zawiadomień do	6 146	384	37	1

organów ścigania (Policji, Prokuratury) o popełnienie przestępstwa w związku z użyciem przemocy w rodzinie				
--	--	--	--	--

Zródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie od 1 stycznia 2012r. do 31 grudnia 2012r.. Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Pyrzycach.

IV. CELE PROGRAMU I ZADANIA DO REALIZACJI, REALIZATORZY PROGRAMU

Celem Programu jest:

1. Zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez tworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji.
2. Ochrona osób doznających przemocy i wsparcie dla osób zagrożonych przemocą.

Cele szczegółowe:

1. Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Pyrzyce.
2. Podnoszenie poziomu wiedzy i wrażliwości społecznej mieszkańców miasta na temat zjawiska przemocy, jego przejawów i form.
3. Poprawa skuteczności działań osób i instytucji zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy.
4. Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.
5. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc.

Realizacja celów:

Cel szczegółowy 1. Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.

Zadania do realizacji	Podmiot odpowiedzialny
Rejestrowanie przypadków przemocy domowej	Wszyscy realizatorzy programu
Sporządzanie rocznego raportu na temat zarejestrowanych przypadków przemocy w oparciu o prowadzoną dokumentację.	
Wypracowanie wspólnej metodologii zbierania danych nt. zjawiska przemocy w rodzinie	

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- dane uzyskane od realizatorów programu pozwalające na oszacowanie skali zjawiska przemocy w na terenie Gminy Pyrzyce;
- ilość zarejestrowanych przypadków przemocy w rodzinie w ciągu roku.

Cel szczegółowy 2. Podnoszenie poziomu wiedzy i wrażliwości społecznej mieszkańców Gminy Pyrzyce na temat zjawiska przemocy, jego przejawów i form.

Zadania do realizacji	Podmiot odpowiedzialny
Udział w lokalnych i ogólnopolskich kampaniach społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Wszyscy realizatorzy programu
Dostarczanie informacji społeczności lokalnej o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie(strona internetowa OPS, lokalne	

media, itp.)	
Rozpowszechnianie i opracowanie materiałów informacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie (ulotki, broszury, artykuły prasowe).	Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyrzycach
Organizowanie konkursów/spektakli wśród dzieci i młodzieży w zakresie zapobiegania przemocy.	Gminne jednostki oświatowe. Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyrzycach
Włączenie treści informacji o zagrożeniach płynących z przemocy w rodzinie do treści szkolnych programów profilaktycznych.	
Wspieranie różnych form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży promujących zachowania nieagresywne.	

Wskaźniki osiągnięcia celu;

- liczba kampanii społecznych przeprowadzonych w Gminie Pyrzyce;
- liczba materiałów edukacyjnych rozpowszechnionych wśród mieszkańców Gminy, w tym publikowanych w mediach;
- liczba szkół prowadzących programy profilaktyczne,
- liczba przeprowadzonych konkursów i ich uczestników;
- liczba dzieci i młodzieży objętych edukacją, zajęciami profilaktycznymi i alternatywnymi formami spędzania czasu wolnego.

Cel 3. Poprawa skuteczności działań osób i instytucji zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy.

Zadania do realizacji	Podmiot odpowiedzialny
Prowadzenie przez Zespół Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Grupy Robocze zintegrowanych i skoordynowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Zespół Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Grupy Robocze
Prowadzenie procedury „Niebieskich Kart” w przypadku podejrzenia zaistnienia przemocy w rodzinie	Wszyscy realizatorzy Programu
Objęcie specjalistycznymi szkoleniami przedstawicieli realizujących Program.	
Szkolenie grup zawodowych z zakresu procedury „Niebieskich Kart”	
Zakup materiałów edukacyjnych dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, w tym: czasopism, książek, filmów, broszur dla osób pracujących w obszarze przemocy	

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- liczba spraw rozpatrzonych przez Zespół Interdyscyplinarny;
- liczba wypełnionych „Niebieskich Kart” i liczba rodzin objętych procedurą;
- liczba osób objęta szkoleniami;
- liczba materiałów edukacyjnych zakupionych dla osób pracujących w obszarze przemocy w rodzinie.

Cel szczegółowy 4. Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

Działania	Realizatorzy
Wczesna identyfikacja przypadków przemocy w rodzinie oraz krzywdzenia dzieci.	Wszyscy realizatorzy Programu
Postępowanie interwencyjne według procedur dla poszczególnych grup zawodowych.	
Udzielanie pomocy i wsparcia w miejscu zamieszkania/interwencji.	
Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy(pomoc prawna).	Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyrzycach
Zapewnienie pomocy terapeutycznej indywidualnej dla dzieci i młodzieży, które doświadczyły lub były świadkami przemocy.	
Zapewnienie pomocy terapeutycznej indywidualnej i grupowej dla osób dorosłych, które doświadczyły przemocy w rodzinie.	
Udzielanie informacji dotyczących miejsc udzielających pomocy/wsparcia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie	Wszyscy realizatorzy Programu
Poradnictwo specjalistyczne: psychologiczne, socjalne, zawodowe, rodzinne oraz praca socjalna	Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyrzycach

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- liczba wykrytych przypadków przemocy w rodzinie oraz krzywdzenia dzieci;
- liczba osób korzystających z pomocy specjalistów (pomoc prawna, psychologiczna, socjalna);
- liczba osób uczestniczących w formach wsparcia grupowego.

Cel szczegółowy 5. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc.

Działania	Realizatorzy
Izolowanie sprawców od ofiar	Komenda Powiatowa Policji w Pyrzycach
Udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno – edukacyjnych, realizacja programów dla sprawców przemocy.	Wszyscy realizatorzy Programu
Przeprowadzanie rozmów z osobami stosującymi przemoc	Komenda Powiatowa Policji w Pyrzycach Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyrzycach

	Sąd Rejonowy w Stargardzie Szcz.
Zapewnienie pomocy terapeutycznej indywidualnej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyrzycach

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- liczba podjętych działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie;
- liczba osób korzystających z pomocy specjalistów;
- liczba sprawców biorących udział w zajęciach korekcyjno – edukacyjnych.

Realizatorzy Programu

W realizacji Programu winny włączyć się:

- Urząd Miejski w Pyrzycach,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyrzycach,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Pyrzycach,
- Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pyrzycach,
- gminne jednostki oświatowe,

przy aktywnej współpracy z:

- Sądem Rejonowym w Stargardzie Szczecińskim,
- Prokuraturą Rejonową w Pyrzycach,
- Komendą Powiatową Policji w Pyrzycach,
- placówkami służby zdrowia,
- lokalnymi organizacjami pozarządowymi,
- lokalnymi mediami,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pyrzycach.

V. ZAKŁADANE EFEKTY

Zakładane efekty Programu:

1. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
2. Udzielanie profesjonalnej pomocy osobom wobec których istnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie,
3. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętych przemocą,
4. Wzrost liczby osób profesjonalnie pomagającym ofiarom przemocy w rodzinie,
5. Zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy.

VI. FINANSOWANIE PROGRAMU

Zadania czteroletniego Gminnego Programu będą realizowane i wdrażane etapowo zgodnie z potrzebami i możliwościami finansowymi Gminy Pyrzyce. Środki pochodzące będą głównie z budżetu samorządu gminnego. Zadania ujęte mogą także być finansowane z dotacji Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, a także środków własnych organizacji pozarządowych. Będą czynione również starania o pozyskanie środków z innych źródeł.

VII ADRESACI PROGRAMU

Działania będą prowadzone w szczególności na rzecz;

- Osób doświadczających przemocy domowej, w tym m.in. dzieci i młodzieży, współmałżonków lub partnerów, a także osób starszych i niepełnosprawnych;
- Osób wobec których istnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie;
- Świadców przemocy w rodzinie.

VIII. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

Koordynatorem działań związanych z realizacją Programu zostanie Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyrzycach.

Monitorowanie Programu odbywać się będzie na podstawie corocznej analizy sprawozdań z wykonania zadań, w tym osiągniętych efektów.